

คำกล่าวเปิดงาน

รวมพลังเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาไทย

วันศุกร์ที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๖

ณ หอประชุมสถาบันราชภัฏราชชนครินทร์

โดย ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอาน

ท่านรองอธิการบดี ท่านผู้อำนวยการ สมศ. ท่านวิทยากรคณาจารย์ และผู้เข้าร่วมสัมมนาที่เคารพ
ทุกท่าน

ผมรู้สึกเป็นเกียรติและมีความยินดีที่วันนี้ได้มีโอกาสมาที่ราชภัฏราชชนครินทร์อีกครั้งหนึ่ง และได้มาร่วมกิจกรรมรวมพลังเพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาไทย จากรายงานของท่านรองอธิการบดีก็จะเห็นได้ชัดเจนว่า วันนี้เป็นวันแห่งการรวมพลังเพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาไทยที่แท้จริงเริ่มต้นจากการรวมพลังของฝ่ายเจ้าภาพจัด นอกจากราชภัฏราชชนครินทร์แล้ว สมศ. สำนักงานสภการศึกษา มูลนิธิพัฒนาการศึกษาไทย ก็ร่วมกันผนึกกำลังทำให้งานวันนี้เกิดขึ้นฟังจากรายงานว่า วิทยากรที่จะมาร่วมใน 2 วันนี้ ก็มีตั้งแต่ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้รับผิดชอบ ลงไปถึงปราชญ์ ชาวบ้าน ซึ่งถือว่าเป็นการรวมพลังปัญญาทุกฝ่ายและที่สำคัญที่สุดคือ ท่านที่ได้นั่งอยู่ในห้องประชุมนี้ ซึ่งจะเป็นผู้ขับเคลื่อนไปสู่การพัฒนาคุณภาพที่แท้จริง ที่มาจากเขตพื้นที่ 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี และชลบุรี โอกาสนี้จึงน่าจะเป็นโอกาสสำคัญที่จะทำให้การรวมพลังนำไปสู่ความมั่นใจ ในภารกิจที่เราจะร่วมกันดำเนินการต่อไป โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาและมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ผมขอแสดงความชื่นชมยินดีทุกฝ่ายที่ได้รวมพลังกันอย่างที่ปรากฏ และถ้าเราทำเช่นนี้ได้ในทุกเขตพื้นที่การศึกษา ผมเชื่อว่าการปฏิรูปการศึกษาในส่วนของพัฒนามาตรฐานและคุณภาพจะเป็นไปตามเจตนารมณ์ด้วยความราบรื่น และในที่สุดก็จะเกิดผลต่อเยาวชนของชาติ และเป็นเป้าหมายสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาในคราวนี้ และขอให้การรวมพลังไม่ได้หยุดเพียงแต่การรวมพลังในห้องประชุมเพียง 2 วัน แต่อยากให้เราเพิ่มพลังหลังจากเราผนึกกำลังกันที่นี่ เพื่อนำสิ่งที่เรามาเรียนรู้ร่วมกันในโอกาสไปสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลสู่ความมุ่งหมาย ก็ขอฝากความสำเร็จในเรื่องนี้ไว้กับทุกท่านด้วย ขณะนี้เป็นเวลาอันสมควรแล้ว ผมขอเปิดงาน “รวมพลังเพื่อพัฒนาการศึกษาไทย” ณ บัดนี้ และขอให้การจัดงานครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี สมเจตนารมณ์ของผู้จัดทุกประการครับ

การบรรยายพิเศษ

ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอาน

ผู้บันทึก

อ. สุพัฒน์

เศรษฐมกุล

ในการบรรยายพิเศษนาน ๆ ผมจะได้รับโอกาสเสรีภาพสักที เพราะการบรรยายครั้งนี้ ผู้จัดไม่ได้กำหนดหัวข้อให้พูดก็เลย . ไม่รู้ว่าผู้จัดต้องการให้พูดเรื่องอะไร และก็ไม่รู้ว่าผู้ฟังอยากจะฟังเรื่องอะไร ในที่สุดก็ต้องเดาและหันมาเอาความสนใจของตนเองเป็นที่ตั้ง ผมจึงคิดว่าจะยุติธรรม ถ้าผมจะนำเสนอโดยใช้เวลาพูด 45 นาที ถึง 1 ชั่วโมง และให้ผู้ฟังซักถามตามความสนใจอีกครึ่งชั่วโมง และผมจะพยายามตอบคำถามให้มากที่สุดในเวลาที่เหมาะสม

เรื่องที่ผมจะพูด ผมจึงขอตั้งหัวข้อกว้าง ๆ ไว้ว่า การศึกษาเพื่อการพัฒนา ซึ่งเป็นหัวข้อที่เชื่อมโยงกับการปฏิรูปการศึกษา โดยขอนำเสนอสาระกว้าง ๆ ที่เป็นพื้น ๆ ให้เหมาะกับการจัดการสัมมนาต่อเนื่องอีก 2 วัน และเป็นพื้นฐานที่เราจะพูดกันในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาไทย ถ้าเราดูปัจจุบันสู่นาคตโลกยุคใหม่ควรเป็นโลกที่ไร้พรมแดน เป็นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การขนส่งทำให้การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในโลกสะดวกรวดเร็ว สัมพันธ์กันมากขึ้น ทำให้เรารู้สึกว่ากำลังอยู่บนโลกที่ไร้พรมแดน ทั้งๆ ที่ยังมีพรมแดนอยู่ ในโลกยุคนี้มีระเบียบ ประชาคมโลกภายใต้กติกาใหม่ เรียกว่า เป็นการจัระเบียบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมกันใหม่ เช่น การจัระเบียบการค้าโลก (WTO) โดยที่คนไทยเป็นประธาน คือ ดร. สุภชัย เมื่อ 2 วันที่แล้วมีการประชุมตกลงการค้าโลกไม่สำเร็จ คือ ตกลงกันไม่ได้ ระเบียบดังกล่าวในวงการศึกษาก็ได้ยิบ ระเบียบการค้าควรเป็นการค้าเสรี การกีดกันควรมีน้อยที่สุด ด้านการศึกษาควรเปิดการศึกษาเสรี โดยข้อตกลงร่วมกันของประเทศต่างๆ ประเทศไทยเราก็ออยู่ในเงื่อนไขของการจัดการศึกษา โดยเปิดเสรีอย่างนี้ เป็นต้น

ด้านการเมืองทั่วโลก คือ ค่านิยมประชาธิปไตย ประเทศใดที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ก็จะถูกกดดัน เช่น พม่า เพราะฉะนั้นในโลกที่ไร้พรมแดนใหม่นี้ เราต้องเตรียมตัวถึงจะอยู่ได้อย่างเป็นสุข ประสบความสำเร็จ ในโลกนี้ยอมรับระบอบประชาธิปไตย โดยถือประชาชนเป็นฐาน เพราะอำนาจทั้งหลายไม่ว่านิติบัญญัติ ตุลาการ หรือบริหาร เป็นอำนาจของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญปี 2540

การปกครองที่มีอำนาจประชาชนเป็นฐานต้องสร้างความพร้อมให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้แล้ว มาเชื่อมโยงกับการศึกษา โดยมองว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้ประชาชนพร้อมที่จะมีส่วนร่วมใช้อำนาจของเขา รัฐธรรมนูญได้กำหนดว่าประชาชนมีสิทธิทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี โดยรัฐไม่เก็บค่าใช้จ่าย และบัญญัติว่าจะทำเช่นนั้นได้ ต้องกำหนด พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีตั้งแต่ปี 2542 ซึ่งผลครบ 4 ปีไปแล้ว เพื่อจะให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา และจะนำไปสู่การปฏิรูปการเมือง การปกครองสำเร็จด้วย ทำอย่างไรเราจึงจะพัฒนาคุณภาพประชากร ให้เป็นประชากรที่มีส่วนร่วม ทั้งการเมือง

การปกครองได้ทั้งโดยตรง และโดยอ้อม มองทางด้านเศรษฐกิจ นักเศรษฐศาสตร์ก็ยอมรับว่าการเมืองยุคใหม่ใช้เศรษฐกิจเป็นฐาน เรียกว่า เป็นเศรษฐกิจฐานความรู้ หมายความว่า ใครมีความรู้มากกว่ากัน ก็จะมีรายได้เปรียบทางด้านเศรษฐกิจมากกว่า เมื่อเป็นเศรษฐกิจฐานความรู้ ความรู้จึงกลายเป็นปัจจัยในการพัฒนาและเป็นปัจจัยทางการบริหารด้วย สังคมก็จะเป็นสังคมฐานความรู้ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และมีความรู้พอเพียง ต้องมีความรู้พอที่จะพึ่งตนเองได้ เคียงนี้แพ้ชนะกันที่ภูมิปัญญา คือ ใครมีความรู้ดีกว่า มากกว่า และนำความรู้ไปใช้ได้ดีกว่ากัน แต่ถ้าขาดความรู้ก็จะหยุดลงเพียงเท่านั้น สิ่งที่เราพูดกันมาตั้งแต่แผน 8 ก็คือ เรื่องคุณภาพของคนว่า คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเน้นคนมากขึ้นในการปฏิรูปการศึกษา เพราะคนเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคน จึงเป็นเป้าหมายปลายทางที่สำคัญที่สุดในการปฏิรูปการศึกษา ถ้าปฏิรูปการศึกษาแล้วไม่สามารถยกระดับคุณภาพของคนไทยให้พึ่งตนเองได้ พัฒนาได้ แข่งขันได้ ก็คือว่า การปฏิรูปการศึกษาไม่สำเร็จ เมื่อโลกยุคใหม่มีการแข่งขันรุนแรงยิ่งขึ้น การแข่งขันต้องหันมาใช้ภูมิปัญญา การแข่งขันต้องมีฐานความรู้ที่เข้มแข็ง และต้องมีคนที่มีคุณภาพ อะไรเป็นตัวชี้ว่าวิกฤตการณ์ของประเทศไทยในเวทีโลก ที่เป็นวิกฤตการณ์ที่มีการแข่งขันสูงขึ้นเป็นลำดับได้ประมวลตามที่ได้มีผู้ประเมินไว้ ก็คือ สถาบันระหว่างประเทศที่ประเทศสวีเดนเซอร์แลนด์ได้มีการประเมินทุกปี เพื่อจะดูขีดความสามารถในการแข่งขันทั่วโลกเลือกมา 49 ประเทศ เมื่อปี 2540 – 2544 เมื่อเทียบกับ 40 กว่าประเทศทางด้านการศึกษาใน 49 ประเทศ เราอยู่ในอันดับที่ 44 ต่ำกว่าสิงคโปร์ ได้หวัน ญี่ปุ่น ฮองกง เกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สูงกว่า อินโดนีเซีย จีน และอินเดีย ดูในแผนภาพที่ ๑ ในการแข่งขันของไทยในระดับนานาชาติ เราอยู่ในกลุ่มบ๊วยตลอด ในภูมิภาคเอเชียไทย อยู่ในอันดับที่ 38 ชนะเขาอยู่ 3 – 4 ประเทศ แล้วเราจะไปแข่งกับใครได้ ถ้าสถานภาพด้านการศึกษาเราเป็นเช่นนี้

การศึกษาเพื่อการพัฒนาจะอย่างไรให้เพิ่มคุณภาพคนให้สร้างองค์ความรู้ แล้วพัฒนาฐานให้เราพึ่งตนเองได้พัฒนาได้ แข่งขันได้ เบื้องต้นที่สุดรัฐจะต้องจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาเป็นสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศตาม พ.ร.บ. การศึกษา ฉะนั้นกฎหมายได้ระบุว่าทำให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ผมไม่ได้พูดเองเมื่อเป็นกฎหมายไปแล้วเราจะทำอะไร ที่จะให้การศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดของประเทศ เป็นปัจจัยของการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ในที่สุด อันที่จริงเรื่องของการศึกษามี 2 มิติ

มิติที่ 1 การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม การศึกษามีหน้าที่ทำให้คนเจริญงอกงาม และคนก็จะทำให้การเจริญงอกงามของสังคมเกิดขึ้น อันนี้คือสิ่งที่เราคุ้นเคย หัวใจการปฏิรูปการเรียนรู้ ก็คือ การปฏิรูปวิธีการเรียนรู้

มิติที่ 2 ก็คือ การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าเชิงวิชาการ และการสร้างความรู้ เราพูดกันว่าเป็นการวิจัยค้นคว้า วิจัยเพื่อพัฒนา แล้วไปมุ่งหวังว่าสถาบันการศึกษาบางระดับจะมีการกิจนี้ เช่น มหาวิทยาลัย สถาบันราชภัฏ เรื่องการสร้างองค์ความรู้ ธนาคารโลกได้ออกรายงานเมื่อ 3 ปีที่

แล้วครับ โดยวิเคราะห์ว่าจะอะไรเป็นปัจจัย ของการด้อยพัฒนา แต่ก่อนเรามักพูดว่าประเทศที่ด้อยพัฒนา มีอาการ 3 อย่างคือ

1. มีทรัพยากรธรรมชาติ ไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้ในการพัฒนา เช่น ด้านอุตสาหกรรม ทฤษฎีนี้ก็ตกไป เพราะประเทศญี่ปุ่น ได้ทำให้เห็นว่าประเทศเกาะที่ไม่มีทรัพยากรอะไรมากมาย ก็สามารถเป็นเจ้าโลกทางด้านเศรษฐกิจ

2. ประเทศที่ด้อยพัฒนาไม่มีขีดความสามารถในการจัดการ คือ อ่อนทางด้านจัดการ

3. คือ จน ประเทศยากจนก็คือประเทศที่ด้อยพัฒนาประเทศที่ด้อยพัฒนา ก็คือ ประเทศที่จนความรู้ พบว่า ประเทศที่มีคนในสังคมมีระดับความรู้ที่มากกว่า สูงกว่า จะเจริญกว่า จึงมี รายงานเรื่องความรู้เพื่อการพัฒนา (Knowledge of Development) แล้วเสนอวิเคราะห์ว่าการบริหารจัดการความรู้เป็นเรื่องสำคัญ ต้องรู้จักขุดเจาะความรู้ที่เป็นสมบัติของโลก บางประเทศค้นหาคำความรู้ได้ดีกว่า บางประเทศก็สามารถใช้องค์ความรู้ได้มากกว่า ส่วนเรื่องของการถ่ายทอดความรู้ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งของการเข้าถึง การขุดเจาะสมบัติความรู้ของโลกมาใช้แค่นั้นก็ยังไม่พอ เพราะบางประเทศสามารถสร้างความรู้ขึ้นมาใหม่ใช้ในประเทศของเขา ฉะนั้นกระบวนการจัดการความรู้ เริ่มจากการเข้าถึงความรู้ที่มีถ่ายทอดสู่คน และสามารถสร้างความรู้ขึ้นมาใช้ประโยชน์ครั้งนี้สังคมไทยอ่อนแอมากที่สุด ในการสร้างความรู้ปีนี้ผมดูงบประมาณที่รัฐบาลจัดให้เพื่อการสร้างความรู้แล้วลดน้อยลง เราเคยได้งบวิจัยค้นคว้าหลายหมื่นล้าน ปีนี้เหลือเจ็ดพันล้าน ประเทศที่เจริญแล้วจะจัดงบวิจัยค้นคว้า 3-4 % ของ GDP คือ มวลผลิตภัณฑ์ รวมประเทศไทยเหลือ 0.14 % เกษอยู่ที่ 0.21 % แล้วจะมีปัจจัยไปแข่งขันได้อย่างไร ฉะนั้น การศึกษาเพื่อการพัฒนาจึงต้องทำทั้ง 2 ด้าน และยิ่งละเลยก็ยิ่งต้องทำมากขึ้น การปฏิรูปการศึกษาราวนี้ จึงไม่ได้พูดถึงเรื่องกระบวนการเรียนรู้อย่างเดียวยังพูดถึงการจัดการเรียนรู้ให้ครบวงจรด้วย ซึ่งการวิจัยค้นคว้าก็คือการสร้างสรรค์จร โครงความก้าวหน้าทางวิชาการและการสร้างองค์ความรู้การศึกษา เพื่อพัฒนาคนและพัฒนาองค์ความรู้ คือ ปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ เรามีรัฐธรรมนูญปี 40 และมี พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ปี 42 ว่าเราต้องแก้วิกฤตการศึกษาไทยโดยการปฏิรูปการศึกษา โดยเราต้องเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่มีผลทั้งระบบและต้องทำให้สำเร็จในเงื่อนไขที่กำหนด ถ้าไม่กำหนดเวลายาวนานไปก็จะไม่ทันการต้องการให้การเปลี่ยนแปลงดำเนินไปพร้อมกัน ทุกเรื่องมิใช่ทำบางเรื่องไม่ทำบางเรื่องซึ่งกำหนดว่าการดำเนินการให้เวลากำหนดไว้ 3 ปีคือ ภายใน 20 สิงหาคม 2545 บัดนี้เข้าไป 1 ปี และยังไม่เข้าที่ บางเรื่องยังอีกนานกว่าจะเข้าที่ เช่น เรื่องการประกันคุณภาพ การศึกษายังไม่เข้าที่ต่างๆกำหนดไว้ปี 48 ให้ไว้ 6 ปี ปีนี้ก็ถูกตัดงบประมาณลงไป ความเป็นไปได้ก็คงจะถอยไปอีก 5 ปี แต่ก็หวังว่ารัฐบาลจะให้ความสำคัญ เพราะถ้าเราเห็นว่าการศึกษาไทยมีปัญหาที่คุณภาพ แล้วไม่ใช่ระบบประกันคุณภาพ แล้วเราจะแก้ได้อย่างไร เราต้องมีการประเมิน การประเมิน ไม่ใช่สิ่งที่น่ากลัว ไม่ใช่การลงโทษ เป็นการทำการพัฒนา ฝ่ายสนับสนุนต้องสนับสนุนให้ทั่วได้ เช่น ถ้าขาดครูแล้ว ไม่ใช่ครุมาแล้ว ประเมินว่าไม่ดี ก็ไม่ใช่ความผิดในจุดนี้ฝ่ายสนับสนุนต้องช่วยเหลือ เป็นการประเมินเพื่อนำผลไปพัฒนา ช่วยแก้ไขอย่างมีตรมมิใช่ศัตรู ซึ่งทราบในช่วงนี้เครียดกันมาก แต่จริงๆ

แล้ว การปฏิรูปมุ่งอะไร เป็นการมุ่งพัฒนาคุณภาพคนไทย ให้เป็นปัจจัยนำไปพัฒนาประเทศนั่นเอง ซึ่งมาตรา 60 ก็ยืนยันไว้แล้ว ภาษารัฐธรรมนูญว่าไว้ คือ ความรู้คู่คุณธรรม เพื่อให้พึ่งตนเองได้ จะสู้ใครได้ ถ้าพึ่งตนเองไม่ได้ เรามีคนมีความรู้ที่จะพัฒนา และนำไปสู่การแข่งขันได้ หากพึ่งตนเองไม่ได้ พัฒนาการเองไม่ได้ แต่จะไปแข่งขันไม่มีทาง จึงต้องเริ่มจากพึ่งตนเองได้ พัฒนาได้จึงจะนำไปสู่การแข่งขันได้ เราต้องสร้างองค์ความรู้เพื่อเป็นฐานของการพัฒนา ความรู้อันที่จริงขายได้ ผู้ที่รู้จริงไปเป็นวิทยากรที่ไหน มีจะได้ค่าตัวแพง โดยเฉพาะที่ปรึกษาเฉพาะทางจะมีค่ามาก ฉะนั้นการสร้างองค์ความรู้เพื่อเป็นทุนในการพัฒนาจึงเป็นเรื่องสำคัญมาก ถ้าเราสร้างองค์ความรู้เองไม่ได้ ต้องไปจ้างเขามา ต้องเสียเงิน เศรษฐกิจล่มคราวที่แล้ว ธนาคารชาติจ้างผู้เชี่ยวชาญคราวละ 200-300 ล้าน ครับ มาให้คำแนะนำในการกอบกู้การปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ เราทำกันเองไม่ได้จ้างผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนไม่เชื่อครับ เราคงต้องจ้างผู้เชี่ยวชาญมา 20 - 30 ล้าน แล้วคงเชื่อ แล้วก็ทำไม่ได้ รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาจึงเปลี่ยนกันเป็นว่าเล่น

การพัฒนาประชากร ต้องพัฒนาการศึกษาให้ประชาชน ปัจจุบันการจัดการศึกษาภาคบังคับถึง 12 ปีแล้วและรัฐจะต้องจัดการศึกษาให้ฟรี เพราะเป็นภาคบังคับและต้องทำหน้าที่ เติมปัญญาให้สังคมฝึกรอบรมวิชาชีพให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต ปฏิรูปการเรียนรู้และการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งหมดนี้เป็นมาตรการประกันคุณภาพประชากร และต้องเร่งรัดพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพการปฏิรูปการอาชีวศึกษา เป็นการเน้นให้คนมีอาชีพ 1 อาชีพ 1 คน คือ ทุกคนต้องมีอาชีพ เราจะสู้ใครได้หรือไม่อยู่ที่ตรงนี้มี พ.ร.บ การอาชีวระรองรับ จึงเป็นเรื่องสำคัญมาก แก่ พ.ร.บ. การศึกษาของชาติให้มีแห่งอาชีวะตั้งแต่เมื่อ 7 กรกฎาคม มีผลบังคับใช้ มีโครงสร้าง ของอาชีวะในเรื่องการศึกษากับการพัฒนาองค์ความรู้ มีอยู่ 4 เรื่องที่จะต้องหยิบยกขึ้นมาทำกันอย่างจริงจัง

เรื่องที่ 1 เราขาดแคลนกำลังคน และองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพราะระบบการศึกษาไทย เอียงไปทางด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ยังไม่เพียงพอ

เรื่องที่ 2 การวิจัยและการพัฒนาต้องได้รับการสนับสนุนและต้องทำกันทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัย เอกชน ส่วนงานเฉพาะต้องส่งเสริมอย่างจริงจัง

เรื่องที่ 3 ต้องสร้างเทคโนโลยีที่เหมาะสมขึ้นมาใช้

เรื่องที่ 4 สาขาใหม่ที่จะต้องดำเนินการคือ เรื่องการจัดการความรู้ เราจะต้องสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการความรู้ โดยกระบวนการบุคคลสมบัติโลก เอาไปถ่ายทอดแล้วนำไปใช้ ซึ่งเป็นเทคนิควิธีการใหม่

ผมขอสรุปสั้นๆ ได้ว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน การศึกษาสร้างคน สร้างความรู้สู่ความเป็นเลิศ